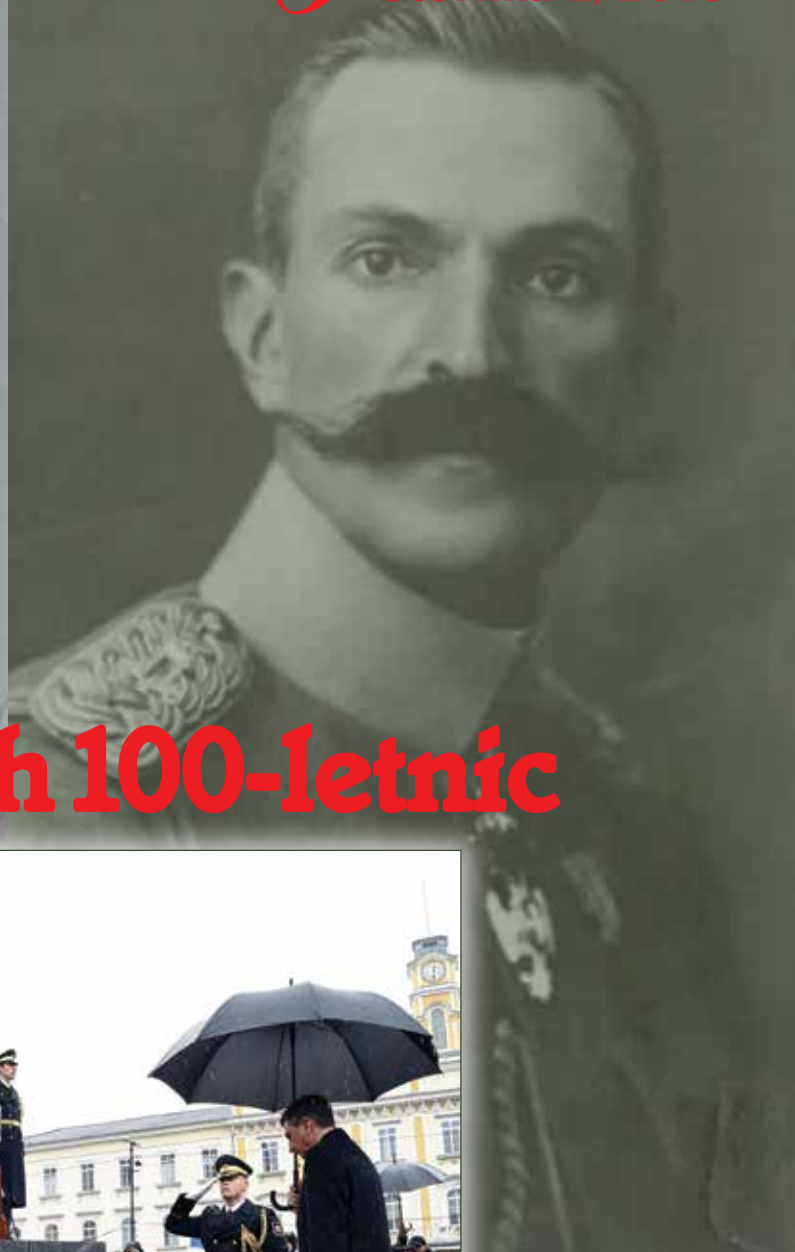

Maistrov glas

Glasiło Zveze društev general Maister

številka 2/2018

Leto velikih 100-letnic

Kazalo

Uvodnik: ČEBELARJI DOMOLJUBI	3
Obeležitev rojstnega dneva Rudolfa Maistra s predsednikom Republike Slovenije Borutom Pahorjem	4
Spomenika padlim slovenskim vojakom v Galiciji	6
Ruska spominska slovesnost	7
Pri predsedniku vlade Republike Slovenije dr. Miru Cerarju	8
Podpisovanje celoletne pogodbe na Ministrstvu za obrambo	9
13. skupščina Zveze društev general Maister	10
Andrej Oset, koroški narodni buditelj, gospodarski in kulturni delavec	14
Spominska slovesnost na Dobrihah ..	18
Razstava o Malgaju	21
Prlekija ima novo društvo general Maister	22
Letni občni zbor Prekmurskega društva general Maister Murska Sobota: domoljubje je in ostaja v ospredju ..	23
Prireditve ob občinskem prazniku v Kamniku v spomin na generala Maistra	24
Spodbujajo domoljubje	25
Letos najvišje priznanje čebelarjem	26
Spominska svečanost ob Maistrovem rojstvu na Ptuj	27
Domovinsko društvo general Maister Šentilj	28
Cankarjeve Podobe iz sanj – 100 let kasneje	29
Pestra paleta dogodkov v počastitev generala Maistra v Mariboru	32

MAISTROV GLAS je revija, ki jo izdaja Zveza društev general Maister, Trubarjeva 3, 1000 Ljubljana, uredniški odbor: Matjaž Brojan, Mitja Meršol, Franci Svetelj, Janko Šertel in Dušan Vodeb.

E-pošta: zvezadgm@siol.net

RAZPIS ZA PODELITEV SPOMINSKIH PRIZNANJ GENERALA RUDOLFA MAISTRA V LETU 2018

Skladno z Dogovorom o podeljevanju spominskega priznanja generala Rudolfa Maistra z Občino Kamnik in Mestno občino Maribor zbiramo možne predloge za priznanje zaslužnim posameznikom in pravnim osebam. Predloge z obrazložitvijo posredujte najkasneje do **1. septembra 2018 na tajništvo Zveze društev general Maister**, Trubarjeva 3, 1000 Ljubljana. Odbor bo izmed prispelih predlogov izbral največ **tri prejemnike** spominskega priznanja.

»Priznanje se lahko podeli osebam, ki so s svojim delom na področju domoljubne vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture, obrambnih dejavnosti ali na drugih področjih javnega delovanja, povezanega z nastankom slovenske države vidno pripomogle k ohranjanju spomina na generala Rudolfa Maistra in njegove sporočilnosti. Spominsko priznanje se podeli tudi osebam, ki so s svojim delom pomembno prispevale k utrjevanju domoljubja in domovinske pripadnosti.«

Sekretar Zveze društev general Maister
Rudolf Pfajfar

ČEBELARJI DOMOLJUBI

mag. Milan Lovrenčič, predsednik Zveze društev general Maister

Dvajsetega maja 2018 smo Slovenci prvič praznovali svetovni dan čebel, ki so ga proglasili Združeni narodi na pobudo Čebelarstva Slovenije.

Slovenija ima bogato zgodovino čebelarstva, saj je bil Anton Janša iz vasi Breznica eden prvih sodobnih učiteljev čebelarstva na svetu. Rodil se je 20. maja 1734 v Breznici, kjer je tudi čebelaril. Svoje znanje je prenašal tudi kot dvorni učitelj na Dunaju. Marija Terezija ga je namreč imenovala za stalnega učitelja na novoustanovljeni šoli za čebelarstvo cesarskega dvora na Dunaju. Tudi sicer so morali vsi državni učitelji prenašati njegovo znanje o čebelarstvu in se učiti po njegovih naukih.

Slovenci smo imeli v tem času na Dunaju na tamkajšnji univerzi več pomembnih mož, ki so znani po svojih delih in imajo svoje mesto v slovenski zgodovini. O učitelju čebelarstva pa smo vedeli nekoliko manj. Vzrok za njegovo obuditev in svetovno slavo pa sta vsekakor vedno večja ozaveščenost in skrb za naravo in eksistenca človeka. Znano je, da čebele in drugi opráševalci pomembno vplivajo na celotni ekosistem in na ohranjanje naravnih habitatov, s tem pa tudi človeštva. Zagotavljajo nam hrano, kisik, čisto vodo, s tem pa tudi stabilizacijo podnebja. Tako se povečuje sposobnost prilagajanja spremembam, ustvarja in obnavlja rodovitnost zemlje, razstruplja in razgrajuje odpadke, oprášuje rastline, zatira škodljivce in bolezni pridelkov, ohranja genske vire, ki so ključni za razvoj novih vrst. Pomembne pa so tudi kulturne in estetske koristi.

Čebele so tudi pomemben vir prihodkov in zagotavljajo delovna mesta, saj od čebelarstva

živijo milijoni ljudi. Dohodek, ki ga omogoča čebelarstvo, je pomemben predvsem za številne manjše kmetije, zlasti v državah v razvoju.

Trejina svetovne proizvodnje hrane oz. vsaka tretja žlica je odvisna od opráševanja, pri katerem imajo čebele najpomembnejšo vlogo. Mednarodne študije iz leta 2016 dokazujejo, da opráševalci letno prispevajo od 192 do 472 milijard evrov k vrednosti svetovne trgovine.

Iz utemeljitve proglasitve 20. maja za svetovni dan čebel povzemam, da so čebele dober biološki pokazatelj razmer v okolju. Z opazovanjem njihovega zdravstvenega stanja je mogoče zaznati spremembe v okolju, s tem pa tudi pravočasno ukrepati. Če se na ta opozorila ne odzovemo pravočasno, so posledice kasneje še toliko večje.

Čebele so vedno bolj ogrožene, zato je predlog Čebelarstva Slovenije o proglasitvi 20. maja za svetovni dan čebel opomin in poziv, da moramo posvečati več skrbi za obstanek in razvoj čebel. Uspeli so, da je Generalna skupščina OZN sprejela resolucijo, s katero je ta dan proglašen za svetovni dan čebel. Menim, da je Čebelarstvo Slovenije s svojim delovanjem opravila veliko človekoljubno in tudi domoljubno dejanje, saj nas je postavila na svetovni piedestal in pokazala, kje je Slovenija in kakšen je naš odnos do narave in kulture bivanja. S tem pa je postala kraljica vsega sveta tudi naša kranjska čebela, mi pa njeni podložniki in častilci.

Primerno bi bilo, da bi se člani Zveze društev general Maister zahvalili čebelarjem in jim podelili spominsko priznanje generala Maistra.

Obeležitev rojstnega dneva Rudolfa Maistra s predsednikom Republike Slovenije Borutom Pahorjem

dr. Nelida Nemeč

Tudi letos smo se na obletnico rojstva 29. marca poklonili spominu na našega velikega rojaka, domoljuba, generala, pesnika in osvoboditelja generala Rudolfa Maistra. Slovesno polaganje vencev je, tako kot že nekaj let zapored, potekalo pred njegovim spomenikom na Trgu OF v Ljubljani.

Čeprav smo zaradi izredno slabe vremenske napovedi žal morali odpovedati skrbno pripravljene kulturni program, ki so ga izoblikovali učenci in dijaki osnovnih in srednjih ljubljanskih šol, je bil trenutek poklona spominu veličasten in pieteten: teži pomembnosti spomina so vtisnili poklon in postavitev venca predsednika države Boruta Pahorja, podžupana Mestne občine Ljubljana Dejana

Crneka in predsednika Društva general Maister Ljubljana Dušana Vodeba. Spominu na ubranitelja naše severne meje in Maribora in tudi tenkočutnega ljubitelja umetnosti, velike zgodovinske osebnosti, ki je v sebi združevala vojaka in umetnika, so se poklonili tudi nekateri predstavniki domoljubnih organizacij, tudi predsednik Zveze društev general Maister mag. Milan Lovrenčič, predstavniki vojske

in drugi obiskovalci, predvsem dijaki Srednje upravno administrativne šole Ljubljana, ter člani društva, posebno slovesen pečat pa so prireditvi dali častna straža slovenske vojske, garda slovenske vojske, člani orkestra slovenske policije in praproščaki.

Prireditev, ki smo jo načrtovali, bomo realizirali jeseni in tako tudi slovesno obeležili 20 obletnico našega društva.

Spomenika padlim slovenskim vojakom v Galiciji

Povzeto po uradnih objavah UPRS in MO

V Galiciji, ki je danes razdeljena med Poljsko in v Ukrajino, so v mesecu maju odkrili dva spomenika padlim slovenskim vojakom. V težkih bitkah prve svetovne vojne se je namreč na tem delu vzhodne fronte - v oddaljenih krajih Galicije in Volinije, daleč stran od svojih domov, bojevalo več kot 30.000 Slovencev. Od njih so številni, po ocenah več kot 9.000 slovenskih mož in fantov, izgubili življenje, to pa je največji delež slovenskih vojakov, ki so izgubili življenje med prvo svetovno vojno.

Da nanje ne bi nikoli pozabili, so pred nedavnim v Gorlicah na Poljskem in na vojaškem pokopališču Ličakiv v Lvovu v Ukrajini odkrili njim posvečena spomenika.

Na slovesnosti, ki je bila 2. maja v Gorlicah v Galiciji, je prvi spomenik na povabilo predsednika Republike Poljske Andrzeja Duda odkril predsednik republike Slovenije Borut Pahor. Slovesnost je sklenila žalostinka Domovini Benjamina Ipavca, s katero so se poklonili spominu padlim slovenskim vojakom na tujih tleh. Podoben spomenik v Lvovu je 23. maja odkrila obrambna ministrica Andreja Katič skupaj z namestnikom ukrajinskega obrambnega ministra, generalpodpolkovnikom Anatolijem Petrenkom.

Spomenika, izklesana iz pohorskega tonalita iz Oplotnice, je zasnoval oblikovalec Janez Suhadolc in sta ročno delo slovenskih kamnosekov.

Slovesnost v Gorlicah na Poljskem.

Slovesnost v Lvovu v Ukrajini.

Foto: UPRS

Ruska spominska slovesnost

Društvo Slovenija - Rusija

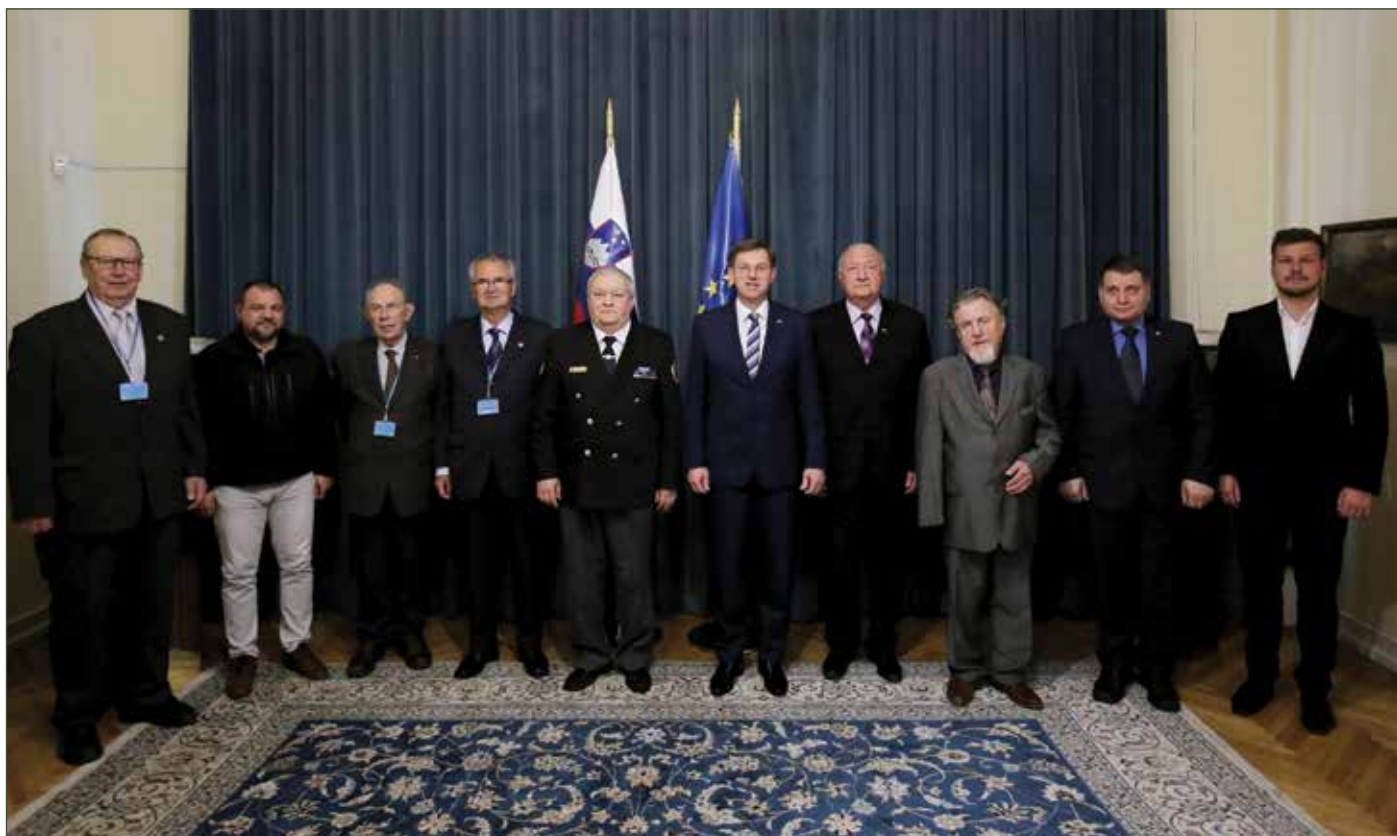
Osmega maja letos je bila na pokopališču Žale ob spomeniku Sinovom Rusije in Sovjetske zveze, ki so padli na ozemlju Slovenije v prvi in drugi svetovni vojni, ruska spominska slovesnost ob 73. obletnici zmage v 2. svetovni vojni ter 100 let od konca I. svetovne vojne.

Prí predsedníku vláde Republike Slovenije dr. Miru Cerarju

Vitko Roš

10.aprila 2018 je predsednik Vlade Republike Slovenije dr. Miro Cerar sprejel predstavnike domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije, ki so se že pred desetimi leti povezale v KODVOS - Koordinacijo domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije. Na srečanju smo razpravljali o težavah pri ohranjanju vrednot boja za narodovo samoohranitev, razvijanja domoljubja in rodoljubnih tradicij ter predvsem o sodelovanju z mladimi.

Podpisovanje celoletne pogodbe na Ministrstvu za obrambo

Vitko Roš

9. aprila 2018 smo na Ministrstvu za obrambo Republike Slovenije z ministrico Andrejo Katič podpisali pogodbo o sofinanciranju dejavnosti Zveze društev General Maister v letu 2018. Tako smo si na podlagi programov Zveze in naših društev zagotovili financiranje naše dejavnosti iz sredstev državnega proračuna. Vsa sredstva bomo seveda morali uporabljati kot dober gospodar in zagotoviti nadzor nad namensko porabo teh sredstev.

13. skupščina Zveze društev general Maister

Dušan Vodeb

V soboto, 7. aprila 2018 je ljubljansko društvo general Maister gostilo 13. skupščino Zveze društev general Maister. Po uvodnem nastopu Veteranskega pevskega zbora Radovljica pod vodstvom zborovodje Franca Podjeda sta bila slavnostna govornika dr. Danilo Turk, bivši predsednik RS in član DGM Ljubljana in Dušan Gerlovič, predsednik Ustanove dr. Antona Trstenjaka. Delegati so sprejeli poročila za leto 2017 in programe za leto 2018 ter sklep, da se zaradi nalog in aktivnosti ob 100. obletnici konca 1. svetovne vojne in bojov za severno mejo volitve v organe ZDGM prestavijo na december 2018 ali začetek leta 2019.

Nagovor dr. Danila Türka, bivšega predsednika Republike Slovenije, na 13. skupščini Zveze društev »General Maister«, Ljubljana 7. aprila 2017

Spoštovani,

V tem letu se bomo povsod po svetu spominjali stoletnice konca I. svetovne vojne - ene največjih katastrof v vsej človeški zgodovini - katastrofe, ki so jo povzročili politični voditelji. Politični voditelji tistega časa niso premogli dovolj razumevanja in modrosti, da bi se izognili vojaškemu spopadu kakršnega svet do tedaj še ni doživel. Veliko slabega je izšlo iz tega spopada. Uničena so bila cesarstva, ki so bila trajala stoletja. Evropa je nepovratno izgubila svojo vodilno vlogo v svetu. In kar je najhujše, vojna je prizadela milijone evropskih družin in povzročila družbeno razsulo neslutnih razsežnosti. Iz tega razsula so se rodili kasnejši totalitarizmi, organizirani kriminal - in kultura smrti. Politične rešitve po koncu I svetovne vojne niso bile dobre in niso trajale. Nobenega od procesov družbenega razsula niso ustavile. Še slabše, v teku ene same generacije se je svet pogreznil v novo, še večjo katastrofo, v II. svetovno vojno.

In vendar so bile ob koncu I. svetovne vojne tudi svetle točke, redke sicer a vendarle svetle in takšne, da so kazale pot naprej. Ena od njih je bila junaška akcija generala Rudolfa Maistra, jeseni 1918. V manj kot mesecu dni, v novembru 1918 je Rudolfu Maistru uspelo organizirati vojsko 4000 prostovoljcev, borcev za severno mejo. Pomislimo samo na tveganje in negotov izid te akcije - izvedene v času povojne naveličanosti in obupa, v času značilno slovenskih političnih omahovanj in v času, ko je bila nemško nacionalistična struja na Štajerskem še močna.

Borci za severno mejo so ubranili velik del slovenskega etničnega ozemlja in s tem omogočili nastanek slovenske države dobrih sedem desetletij kasneje. Države brez branljivega državnega ozemlja ne more biti - in je tudi ne bi bilo, če ne bi borci za severno mejo opravili svojega zgodovinskega poslanstva. Njihov uspeh je omogočil, da se je slovenski narod med II. Svetovno vojno lahko uspešno ubranil pred narodnim uničenjem, in da je Narodno Osobodilna Vojska, partizanska vojska, osvobodila celotno etnično ozemlje slovenskega naroda. Četudi so bile kasneje vzpostavljene državne meje v določeni meri nepravilne, pa je slovenski narod ob koncu II. Svetovne vojne vendarle vzpostavil pravo državno ozemlje, ozemlje, ki mu ga je uspelo ubraniti v osamosvojitveni vojni I. 1991.

V temelju tega zgodovinskega dosežka je delo generala Maistra. Kakšna oseba je torej bil general Maister? Nikakor ni bil zgolj vojaški častnik in poveljnik. Bil je vsestranska osebnost - pesnik, slikar ljubitelj knjig in kasneje tudi organizator kulturnega življenja. Bil je osebnost širokih obzorij, sposoben razumeti izzive časa in pomen zgodovinske priložnosti. Njegov vzor je pomemben tudi danes, in to ne samo za ljudi vojaškega poklica, ampak za vse državljane, za vse nas.

Delo generala Maistra moramo razumeti v celotnem zgodovinskem okviru. Njegov dosežek je bil bistvenega pomena za zorenje slovenskega naroda, ki je v njegovem času že obstajal kot kulturno izoblikovan narod, vendar pa kot narod, ki še ni razvil svoje politične identitete. Zorenje slovenskega naroda v politični narod je trajalo

še desetletja in tudi danes še ni povsem končano.

Razvoj v desetletjih, ki so sledila generalu Maistru je zahteval nove težke in junaške odločitve, ki so bile nujnost zorenja slovenskega naroda v politični narod. V času boja proti fašizmu in nacizmu se je slovenski narod - po zaslugi NOB - postavil v vrste pravične in zmagovite koalicije, ki je po zmagi v II. Svetovni vojni postavila temelje današnje svetovne ureditve.

Z odločno enotnostjo ob osamosvojitvi I. 1991 je slovenski narod dokazal, da je vreden samoodločbe in lastne države. Spet smo si morali svobodo in državnost priboriti z oboroženo silo. Letos se spominjamo petdesete obletnice ustanovitve Teritorialne obrambe, ki je v času osamosvojitvene vojne I. 1991 nosila največje breme osamosvojitvenega, vojaškega napora. Borcem teritorialne obrambe in vsem drugim, ki so z orožjem v roki zavarovali neodvisnost Slovenije dolgujemo hvaležnost. Z

osamosvojitvijo, zlasti z njenim vojaškim uspehom smo se dokončno konstituirali kot politični narod z lastno, suvereno državo.

Vendar naša pot še ni končana. Suverenost je treba vzdrževati. Treba jo je gojiti in pri vseh pomembnejših političnih vprašanjih misliti na to, da smo sedaj suverena država – z lastno odgovornostjo in z obveznostjo, da našo suverenost ohranimo in krepimo. V sodobnih razmerah to ni vselej lahko. Smo del visoko integrirane skupnosti – Evropske unije in vojaške zveze NATO – vendar tudi znotraj njiju suverena država. Odgovorni smo zase, hkrati pa imamo svoj delež odgovornosti za prihodnost naših mednarodnih povezav.

Tudi danes mora voditi domoljubje, tisto resnično domoljubje, ki je navdihovalo borce generala Maistra, slovenske partizane in borce za osamosvojitve Slovenije. Nič ga ne more nadomestiti. Nobena, še tako modna in prijetna potrošniška kultura, nobene rešitve ponujene od zunaj, nobene

abstraktne iluzije. Odločitve o naši prihodnosti bomo morali sprejemati mi sami. Seveda, biti moramo realisti glede stanja nas samih, glede našega okolja in sveta. Toda biti moramo tudi sposobni določiti pot naprej.

Današnje naloge niso nič lažje od nekdanjih, četudi so drugačne in ne zahtevajo tveganj oboroženega boja. Vendar moramo vedeti, da

prihodnost ni nikdar povsem zagotovljena. Za dobro prihodnost, za življenje v miru, blaginji in v pravičneje urejenem svetu si moramo nenehno prizadevati. In pri tem nas bosta še naprej vodila misel in dejanje generala Maistra.

Želim vam uspešen potek skupščine in uspešno delo v prihodnje.

Andrej Oset, koroški narodni buditelj, gospodarski in kulturni delavec

Mirko Osojnik

Andrej (Andreas) Oset se je rodil 12. 11. 1885 v Hruševcu št. 14 na domačiji, po domače Goriški, očetu Johannu Osetu, posestniku, in materi Agnes, rojeni Gračner. (NŠAM 1872-1886) Že v domačem Šentjurju se je odlikoval kot zaveden narodni, gospodarski in kulturni delavec. S Franom Ferležem je ustanovil Zvezo slovenske napredne mladine, skupaj z očetom Dušana Kvedra pa je v letih od 1900 do 1908 ustanovil v dotodaj nemškutarskem trgu slovensko tamburaško društvo, čitalnico, knjižnico Sokola in mlekarno ter spremenil Šentjur v zaveden slovenski kraj.

Andrej Oset je prišel na Koroško leta 1908 in se na Tolstem Vrhu takoj izkazal kot uspešen gospodarstvenik. Skupaj z Benom Kotnikom je ustanovil živinorejsko in pašniško zadrugo, čebelarsko in sadjarsko društvo, v občini Tolsti Vrh pa je vpeljal slovensko uradovanje. Pred leti se je naša dolina ponasala še z enim znanim izvirom kisle vode. To je bila daleč naokoli znana »Tolstovrška slatina«. V tisku so že pred 1. svetovno vojno redno izhajale reklame zanjo. Slatino so krstili za tolstovrško najbrž zato, ker je izvirala pod Tolstim vrhom. Bila pa je v tistem času edina slovenska kislavoda, saj so »Hotuljsko slatino« in »Preblausko slatino« v Labotski dolini tržili nemški podjetniki. Tudi druge slatine v takratni Avstro-Ogrski so bile v nemški lasti. Domačini so že pred tem hodili natakat kislavo k studencu ob desnem bregu reke Meže blizu Podklanca, ta izvir pa ni bil nikoli tržno izkoriščen. Nemški lastniki so pri Kumru postavili poslopje z gostilno in majhnim letoviščem. Tudi prebivalcem Guštanja in Thurnovim jeklarniškim delavcem je bil vrelec Tolstovrške slatine ljuba izletniška točka, ker ni bil preveč oddaljen od fužinarskega kraja. Do leta 1910 je bil izvir še v nemških rokah, zato so ga tržili kot »Fettengupfer-Quelle«. Julija 1910 so vrelec prodali slovenskemu konzorciju, ki ga je na novo

izkopal in tako dosegel močnejši pritok slatine. Z zgrajenim betonskim zidom so lastniki tudi prepričali, da bi ob večjih nalivih slatino zalili deževnica ali Meža. Slovenski konzorcij je razširil še gostilno in pridobil več sob za izletnike. Za oskrbnika je nastavljal **Andreja Oseta**, prijatelja in rojaka junaka **Franja Malgaja**. Oset se je hitro prilagodil novim razmeram, dejavno zaživel na Tolstem Vrhu in se 10. februarja 1912 poročil z Marijo Urbanc, veleposestnikovo hčerko iz Lehna pri Ribnici na Pohorju. O svojem poznanstvu z Malgajem pravi: »Kot sem l. 1910 prevzel službo oskrbnika pri podjetju Tolstovrške slatine, me je dijak Franjo Malgaj večkrat obiskal in se zanimal za narodnostne razmere koroških Slovencev. Bila sva tudi stalno v pismenih zvezah. Med prvo svetovno vojno je ob priložnosti, ko je bil na dopustu, prišel k meni na Tolsti Vrh pri Ravnah in z velikim veseljem pripovedoval, da bo Avstrija vojno izgubila ter da bodo podjarmljeni slovanski narodi dobili svoje pravice in samostojnost.« (KF 1954)

Podjetni Oset je leta 1919 od konzorcija odkupil Tolstovrško slatino in poleg gostilne in letovišča uredil še trgovino z mešanim blagom, poštno zbirnico, zalogo piva in trgovino z deželnimi poljedelskimi pridelki. Pred 1. svetovno vojno, leta 1914, je Oset razposlal po Evropi

kar 28 vagonov vode, kar je bil za tako majhno podjetje izjemen rezultat. Izdal je tudi tri lepe razglednice Tolstovrške slatine, na katerih so slovenski napisi, kar za tisti čas ni bilo povsem samoumevno. Maja 1919 so volkswehrovci z granatami poškodovali zajetje, da bi se maščevali lastniku Osetu, ki je bil takrat predsednik Narodnega sveta za Mežiško dolino. Z osvoboditvijo Mežiške doline so bile vse slatine v slovenskih rokah, zato Tolstovrškega vrelca niso več popravljali, ker naj bi dajal premalo slatine, da bi se povrnili veliki stroški za njegovo obnovo.

Avgusta 1918 je pri Osetu na Tolstem Vrhu nekaj časa prebival Franjo Malgaj. Od tam se je razgledoval naprej po Koroški in spoznaval mračne razmere slovenskih Korošcev v Rožu, Podjuni in Zilji. Že takrat mu je obljubil, da bo prišel pomagat slovenskim Koroščem. (CZ 1959)

Andrej Oset je že oktobra 1918 v Gostilni tolstovrške slatine sklical predstavnike slovenskih političnih struj Guštanja, Tolstega vrha in Kotelj, ki so 1. novembra 1918 ustanovili Narodni svet za Mežiško dolino, Oseta imenovali za predsednika, do 6. novembra pa imenovali občinske odbore. V občinah Tolsti vrh, Guštanj, Kotleje, Prevalje, Št. Danijel, Mežica, Črna in Libeliče so prevzeli začasno upravo vse do občinskih

volitev leta 1923. Hkrati z Narodnim svetom so ustanovili tudi Narodno stražo, ki je štela 28 mož, poveljeval pa ji je poročnik Franc Sušnik. Krhki mir ob koncu vojne so zapletli še delavski nemiri, ki so izbruhnili zaradi velikega pomanjkanja hrane. V industrijskih krajih v Mežiški dolini je skoraj vse leto 1918 primanjkovalo osnovnih živil, kruha, moke in masti. Dne 1. novembra 1918 je prišlo do večdnevni delavskih nemirov, ki so se razširili tudi na območje Dravograda. Lačni civilisti in vojaki so na Prevaljah napadli in izropali živilske transporte in zasebne trgovine v dolini. Nemški meščani so deželno vlado v Celovcu prosili za vojaško pomoč; ker je bila slovenska narodna straža prešibka, je bil upravičen strah, da bi pod pretvezo vzpostavitve reda in miru v Mežiški dolini vojaštvo iz Celovca zasedlo dolino za nemško Avstrijo. Zato je predsednik narodnega sveta Andrej Oset poklical na pomoč rojaka in prijatelja Franja Malgaja, ki mu je že prej obljubil, da bo prišel na Koroško, ko ga bodo Slovenci potrebovali. Da se je Narodni svet za Mežiško dolino obrnil

na pomoč tja, od koder jo je najprej pričakoval, je logično. Vodilni člani sveta – predsednik Andrej Oset in člani: Jože Rifel, Miha Kumprej, Franjo Lečnik, Franc Lahovnik, Ivan Rozman, Franc Mrkva, Franc Sušnik, Janez Hornböck in Beno Kotnik so sprevideli, da bo vprašanje razmejnitve postalo kmalu še bolj pereče. (Grdina 2016) Tedaj se je večina vojakov, izmučenih od vojne vihre, šele vrnila domov, prostovoljecem so se zato priključili večinoma častniki in podčastniki. Malgaj se je s skupino štiridesetih mož odpravil proti Dravogradu in ga zasedel, nato pa se odločno lotil zavzemanja nemških oblastnih položajev v dolini. Koroško nemško vojaško poveljstvo v tem času tod še ni imelo močnejših vojaških enot in ob odločnejšem stališču ljubljanske vlade bi se vojna sreča lahko obrnila tudi drugače. A vlada je, žal, delovala po svoje ter samoiniciativna in borbena častnika Malgaja in Maistra onemogočila. Dr. Ervin Mejak piše o teh dogodkih: »V Guštanju nas je sprejel predsednik Narodnega sveta, ki je bil tudi šentjurski rojak, Andrej Oset, poznejši

hotelir v Mariboru. Malgaj je takoj začel nastopati na Koroškem ne le kot preizkušen častnik, marveč tudi kot organizator in diplomat. Sestavil je sezname vseh zavednih občanov v Guštanju, Libeličah, Mežici in Črni, postavil je v teh krajih slovenske župane, v šolah učitelje, zaprisegel nove orožnike, prejšnje zagrizence pa interniral. Za vso Mežiško dolino je razglasil hitro sodbo, zavzel svinčeni rudnik v Žerjavu, kjer je bilo 400 vagonov svinca, in ves premog na Lešah. Ukinil je tudi reparje, ki so nasilno jemali ljudem živila in vdirali v trgovine. Velike težave je imel s hrano, tudi denarja ni bilo za vojake, vendar je oboje Malgaj kmalu rešil.« (Malgaj kliče)

Kot vemo, je maja 1919 Malgaj zopet sodeloval v bojih na Koroškem in tam izgubil življenje. Očitno je bilo, da je Osetov prijatelj Malgaj deloval zelo odločno v času, ko je bila neodločnost za Slovence pogubna. Andrej Oset je prijatelju Malgaju v spomin 19. junija 1919 zapisal: »Bil si zvest svojim besedam do smrti. Rekel si mi večkrat: Če Švabi napadejo, se ne umaknem in živ ne grem

Člani Narodnega sveta za Mežiško dolino (1928), sedijo z leve: Jože Rifel, Andrej Oset (z Malgajevim portretom) in Franc Lahovnik; stojijo z leve: Franc Mrkva, duhovnik Janez Hornböck, Miha Kumprej, Franc Lečnik, Ivan Rozman, dr. Franc Sušnik in Beno Kotnik (fototeka Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem)

Razglednica Izvir Tolstovrške slatine. Natisnjena in poslana leta 1911. Razglednico ima v svoji zbirki Marjan Merkač, Brdinje.

iz Koroške! Žal so se Tvoje besede uresničile.» (ND, 19. 6. 1919)

Še v istem letu (1919) je podjetni Oset, ki so ga Nemci, ko so zasedli Koroško, na Tolstem vrhu popolnoma oplenili in ga materialno skoraj uničili, najel še Schullerjev hotel Sandwirt v Slovenj Gradcu, ga posodobil in preimenoval v hotel Beograd, ki je premogel kavarno, sobe za tujce, lastne voznike, kegljišče in lep vrt. V hotelu sta bili tudi mesarija in veletrgovina z vinom. Trgovino z vinom je propagiral skupaj s Franjem Cajnkornom. V Dolenjskih novicah sta naznanjala, da imata veliko zalogo najboljših vin (muškata, rizling, šipon, burgundec, portugalec, šilhar, pristni ljutomerčan, haložan, bizeljčan in pekrčan ter črna dalmatinska in najboljša banatska bela stara in nova vina). Pozivala sta slovenske kupce vin, naj se gostilničarji otresejo nemških trgovcev z vinom in naj naročajo le od domačih jugoslovanskih vinskih

trgovin, ki jim bodo zagotovo enako dobro postregle s svojo vinsko zalogo. Hotel je imel na voljo tudi hladna in topla jedila, pivo in kavo. (G 1919)

Kako ugleden je bil Andrej Oset v gospodarskih krogih, potrjuje tudi dejstvo, da so ga imenovali za sekvestra (prisilnega upravitelja!) v trgovini »J. & R. Pfrimer Weinhandlung« v Mariboru. Dne 28. avgusta 1867 je bil prvič opravljen vpis te trgovine z vinom v Mariboru. 29. junija 1919 je bil v trgovski register vpisan ukrep sekvestra in posebne državnega nadzorstva na podlagi sklepa Deželne vlade za Slovenijo z dne 28. maja 1919 (odločba oddelka za trgovino in obrt 182 z dne 18. maja 1919). 25. avgusta 1919 se je izbrisal zaznamek sekvestra, ohranil pa se je vpisan ukrep državnega nadzorstva. (Mesto in gospodarstvo 2010)

V začetku druge polovice 20. let (okoli 1924) se je Andrej Oset z

družino preselil v Maribor in še naprej uspešno deloval kot hotelir. Najel je gostinski lokal v Narodnem domu. Prostore je leta 1925 hotel še razširiti, ker je dotadaj imela gostilna le dva glavna prostora, ki sta bila neposredno povezana z vinsko kletjo. Dne 28. 2. 1925 mu je sresko načelstvo ureditev in razširitev odobrilo in dodalo nekaj svojih pogojev: dober lesen pod, zadostna ventilacija, dve peči v gostilniških prostorih, ustrezna razsvetljava, higienični pljuvalniki, na vidnem mestu cenika za jedila in pijače ... (CZ 1997)

Oset je očitno tudi v teh letih uspešno gospodaril, saj je bil leta 1927 imenovan na mesto načelnika zadruge gostilničarjev in kavarnarjev v Mariboru. Uspešno se je v to dejavnost vključila tudi njegova žena, saj časopis leta 1937 poroča: »Ga. Mara Oset, soproga poznanega stanovskega delavca in organizatorja ter sočasnega zveznega predsednika g. Andreja Oseta, je otvorila na lastnem posestvu v Rošpohu pri Mariboru gostilno pod imenom 'Na griču', ki je okrog eno uro hoda oddaljena od Maribora. Naravno, da sta ga. in njen soprog Andrej opremila tudi večje število tujskih sob, od koder je prekrasen razgled na celo Pohorje in na Slo. gorice.« (GV 1937) Gostilna je imela tudi meteorološko in fenološko postajo, telefon in ameriški način proizvodnje elektrike. Oset je imel smisel tudi za turistično propagando. Tako so zapisali novinarji istega leta: »Orjaški klopotec. V Rošpohu pri Mariboru, 'Na griču', je postavil posestnik in gostilničar g. Andrej Oset orjaški klopotec. Ogrodje klopotca tehta nad 200 kg. Klopotec ima 32 kladiv, veterne so dolge 6 m in rep 7 m. Strokovnjaki trdijo, da je Osetov klopotec največji, kar jih je doslej videla in poslušala Slovenija.« (DF 1937)

Takoj ob okupaciji so Nemci Andreja Oseta izgnali v Srbijo. Tam se je hitro vključil v NOV. 1. maja 1945, tik pred osvoboditvijo, so ga poslali najprej v Mursko Sobo-

to, nato pa v Maribor, kjer je bil na okrožju referent Franceta Boleta. V novi Jugoslaviji je Oset mnogo pisal za Kmečki glas in za Večer ter sodeloval v oddajah radia Ljubljana in Maribor. (Večer, 31. +5. 1956)

Zaslужni narodni buditelj, gospodarski in kulturni delavec Andrej Oset, ki je pustil pomembne sledi tudi na Koroškem, je umrl 13. novembra 1963, star 78 let, v Mariboru. Tam so se od njega poslovili Maistrovi koroški borci.

Nikjer ni niti drobnega pomnika, ki bi nas spominjal na njegovo bogato življenje in delo, pa bi si ga zaslužil – tako na Koroškem kot v rodnem Šentjurju.

Gostilna
Tolstovrške
slatine.

Razglednica Gostilna Tolstovrške slatine. Natisnjena leta 1911. Razglednico ima v svoji zbirki Marjan Merkač, Brdlinje.

Uporabljena literatura:

1. Celjski zbornik 1959, str. 329.
2. Celjski zbornik 1997, str. 106-107.
3. Delavska fronta 1937, št. 37, str. 3.
4. Dolenjske novice 1919, št. 32, str. 127.
5. Dolenjske novice 1919, št. 35, str. 135.
6. Domoljub 1912, št. 8, str. 127.
7. Dr. F. M.: Ob 70-letnici Andreja Oseta. Večer, 31. 5. 1956, str. 2.
8. Gostilničar 1919, št. 8, str. 2-3.
9. Gostilničar 1919, št. 8, str. 4.
10. Gostilničar 1927, št. 9, str. 4.
11. Gostilničarski vestnik 1937, št. 8, str. 6.
12. Grdina, Igor: Knjiga o Malgaju. Ravne na Koroškem, 2016, str. 129-130.
13. Jutro 1911, št. 615, str. 2.
14. Korošec 1919, št. 9, str. 4.
15. Korošec 1919, št. 38, str. 2.
16. Koroški fužinar 1964, št. 1-2, str. 15. (nekrolog).
17. Malgaj, Franjo: Vojni spomini 1914-1919. Založba PRO-ANDY, Maribor 2009, str. 41-43.
18. Malgaj trka: Raziskovalna naloga. Mladi raziskovalci OŠ Franja Malgaja Šentjur, marec, 1999; mentorja: Slavica Čoklec, Marjan Gradišnik, str. 20.
19. Mesto in gospodarstvo: Mariborsko gospodarstvo v 20. stoletju. Inštitut za novejšo zgodovino in Muzej narodne osvoboditve. Maribor, 2010, str.121-122.
20. NŠAM, Krstna in rojstna matična knjiga Šentjur pri Celju 1872-1886, str. 310, zap. št. 105. (Podatke mi je posredovala Tatjana Oset, direktorica Knjižnice Šentjur; dal jih je g. Igor Filipič, višji arhivist Nadškofije Maribor.)
21. Oder, Karla: Narodni svet za Mežiško dolino. www.kamra.si/digitalne-zbirke/item/narodni-svet-za-mezisko-dolino.html
22. Oset, Andrej: Naš Franjo Malgaj, Koroški fužinar 1954, št. 5-6, str. 17.
23. Oset, Andrej: Spomini na vojna leta in prevrat v Mežiški dolini. Zbornik Boj za Maribor 1918-1919, Maribor 1988, str. 199.
24. Oset, Andrej: Prijatelju junaku Malgaju! Nova doba št. 63, Celje, 19. junija 1919, str. 1.
25. Oset, Andrej: Prijatelju junaku Malgaju! (Konec.) Nova doba št. 65, Celje, 24. junija 1919, str. 1.
26. Priporočamo vodo. Koroški fužinar, št. 4-9, 28.5.1958, str. 41 (z objavljeno razglednico izvir Tolstovrške slatine, 1911)
27. Stalna razstava Slovenec sem na OŠ Franja Malgaja Šentjur, november 2014 (avtorica: Tatjana Oset, Knjižnica Šentjur).
28. Tolstovrška slatina. Koroški fužinar, št. 10-12, 6. 10. 1958, str. 46-47.

Spominska slovesnost na Dobrijah

Vladimir Ovnič

Vpetek, 4. maja 2018, so se po Sloveniji vrstile nevihte, ki so močno prizadele posamezne dele Slovenije. Pri nas je lilo vso noč, proti jutru pa je prenehalo. To je seveda vplivalo na to, da se je zbralo nekaj manj pohodni-

kov, ki so krenili po Malgajevi poti po pobočjih nad Ravnami, ki so bili pred 99 leti priča bojem Franja Malgaja in njegovih borcev v boju z avstrijskimi brambovci. Do enajste ure, ko se je vreme že popolnoma ustalilo, so po-

hodniki prispeli na Dobrije k Malgajevemu spomeniku, kjer se je začela spominska slovesnost ob obletnici prerane smrti poročnika Franja Malgaja. Tudi letos se je njegovemu spominu poklonilo veliko ljudi.

Govor Dragomira Benka

Spoštovani,

jutri bo minilo 99 let, odkar je na tem našem prelepem koščku slovenske domovine Franjo Malgaj bil svoj zadnji boj.

Malgajevi borci so se zakopali na pobočje tu nam nami. V jutranjem svitu 6. maja so nasprotniki, čete pod nadzorom celovške vlade, prešle v napad. Da bi bolje sremljal namere napredujočih sovražnikov, se je Malgaj po lestvi povzpел v višino krošnje dreves, pri sestopu pa je eksplodirala ročna granata, ki jo je nosil za pasom.

Padlega Malgaja je v svoje naročje nemudoma vzela legenda. V listu Mladika, družinskem listu s podobami, beremo v številki 10, leta 1924:

Na praznik Vnebohoda Kristusovega, 29. maja 1924, so ob velikanski udeležbi narodnih društev odkrili v bližini trga Guštanja junaku poročniku Malgaju spomenik na istem hribu, na katerem je izkravel, ko je kril 6. maja 1919 s svojimi zvestimi dobrovoljci umik jugoslovanskih čet s Koroške.

Poročnik Fran Malgaj je po rodu iz Št. Jurja ob Južni železnici; gimnazijske študije je dovršil v Mariboru. Ob prevratu 1918 je ob prvem klicu Slovencev iz Gušta-

nja nabral četo 30 dobrovoljcev v Celju in 6. novembra prišel branit v Guštanj mirno prebivalstvo proti nemškimi in komunističnim nakanam temnih ljudi. Ko je uspostavil red in izpopolnil svojo četo s slovenskimi koroškimi fanti, je zasedel vse koroško ozemlje tostran Drave. Ponesrečena ofenziva koncem aprila 1919 je pa podrla vse njegovo nesebično delo za rešitev koroških Slovencev in terjala njegovo mlado življenje ...

Slovenci so iz hvaležnosti postavili junaku Malgaju trajen spomenik iz granita! Ob odkritju tega spomenika so vsa narodna društva brez razlike strank po svojih govornikih poudarjala eno misel: da smo za brambo narodnih meja edini vsi in trdni kot granit! Nepopisno pa je bilo navdušenje ob govoru, ki ga je ob slovesni sv. maši sredi trga Guštanja govoril dr. A. Medved.

Napis na spomeniku je oskrbel general Rudolf Maister, ki je imel ob spomeniku globoko zamišljen slavnostni govor. Napis se glasi:

Padel za pravdo domovine
dne 6. maja 1919
na tem hribu.

Rojen 20. 2. 1894 v Št. Jurju ob Južni
železnici.

O jaz ne spim, le čakam vas
in čakam vas,
da gremo skupaj čez Št. Vid
med brate našo Zilo pit.

/konec citiranja/

Časi po prvi svetovni moriji so bili časi, ko so razmajani stebri mačhe Habsburške padli in šli smo, da si vzamemo, kar je naše. To so bili razburkani časi. Naše živce pa je zdravila zavest, da nas bodo kmalu ogreli in greli žarki vzhajajočega svobodnega sonca ...

A nova država, nova svetovna ureditev in vse nadaljnje državne tvorbe (SHS, predvojna Jugoslavija, povojna Titova Jugoslavija) niso izpolnile pričakovanj.

Države, ki si želijo biti konkurenčne v nekem zgodovinskem obdobju, zlasti pa tiste v prvi polovici 20. stoletja, so morale znati poenotiti zavest ljudi, ki so jim pripadali. Če si ljudi, delavskih slojev, niso podredili, niso mogli računati, da bo proces proizvodnje potekal gladko in nemoteno. Interes vodilnih slojev ni zgolj podreditev lastnega ljudstva, temveč je – obe svetovni vojni to potrjujeta – to tudi osvajanje ozemelj, trgovskih poti, obvladovanje finančnih tokov ipd. Večini posameznikov je odvzeta možnost avtonomnega mišljenja in dejanskega soodločanja o skupnih vprašanjih. Na eni strani imamo vodje, ki v skupnostih in podjetjih odločajo o skoraj vseh vidikih skupnega življenja, na drugi strani pa množico posameznikov, toda ne svobodno razmišljujočih, preudarnih posameznikov, temveč potrošnikov blaga in storitev popularne kulture.

Ob spomeniku je stala častna straža slovenske vojske in številni praporščaki veteranskih društev. Kulturni program slovesnosti je oblikovala godba na pihala iz Šentjanža v občini Dravograd, Koroški oktet, v popolnoma prenovljeni in pomlajeni zasedbi, in moderator Aljaž Verhovnik. Koroški oktet je z ubranim petjem, čeprav je šlo za njihov premier-ni nastop, navdušil vse prisotne.

Glavni govornik na proslavi je bil ravnatelj gimnazije Ravne, profesor

Slovinci smo sicer kupili vcep-ljanje narodne zavesti, ampak namesto da bi večinsko sledili gospodarjem prevladujočega naroda, so in smo občasno zmogli poslušati tiste redke posameznike, ki so svoje rojake pozvali z glasnim NE. Koliko drznosti, vehementnosti, samozavesti in poguma je moral v sebi nositi ta naš rojak, ki je znal prepričati sonarodnjake, da so se uprli zmaju in ga premagali. Tak je bil tudi Franjo Malgaj.

Učitelji, in sedaj prehajam na meni ljubo področje dela z mladimi. Upravičeno smo lahko zaskrbljeni; težko je namreč vzgajati zrele posameznike, jih pripravljati na zrelost (maturo) v okolju, kjer je postalo prilaščanje in pohabljanje minulega in živega dela ljudi, nato ljudi samih in končno narave, samoumevna dnevna politika – politika, ki dejansko ni politika miru, ki ne more biti politika miru.

Kako mlade vzgajati v domoljubne državljane?

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je domoljubje opredeljeno kot ljubezen do doma, domovine ali, kot bi rekel Edvard Kocbek, do domačije. Domoljubje je prav posebno čustvo in zato posebna vrednota. Ljubiti dom in domovino v širšem kontekstu je nekaj, kar je in bo za vedno žlahtno dejanje. Je pa domoljubje obču-

Covor Dragomira Benka

Dobrije, 5. maj 2018

Dobrije, 5. maj 2018

tljiva tkanina, preveč poudarjati ga je še slabše, kot če ga sploh ne. Preveliko poudarjanje se rado vrne kot bumerang v obliki ignorance in apatije ljudi do vsega sicer priznanja in občudovanja vrednega ali kot izbruh sovražnega nacionalizma.

Meni je blizu Tone Pavček. Domoljubje, po njegovi pesniški definiciji, tvorita dve lepi besedi: glagol vseh glagolov ljubiti in zavedni samostalnik stalnosti, dom. Če pravimo dom, sta tu še dva d-ja, država in domovina. Vedno pogremo o domovini, o državi nikoli. Ta odnos je odvisen tudi od tega, kakšna je ta država in kakšna je domovina ter kakšen je ta naš skupni dom do posameznika, do državljana. Je ta državljan srečen v tem domu, ali v njem domuje z veseljem ali se ne počuti dobro?

Državi pripadamo z razumom, domovini pa s čustvi.

Da ni vse tako jasno in preprosto, ko govorimo o tem, nam pričajo številne razprave o tej temi. Domoljubja ni mogoče kupiti, ga zaukazati ali prepovedati. V Sloveniji se na splošno zdi, da so vsebine o domoljubju v tem pokriznem, da o prejšnjem kriznem času sploh ne govorimo, dokaj nepriljubljene teme. Nekateri pravijo, da je domoljubja manj v tistem okolju, kjer se ljudje počutijo slabše. V kriznih razmerah

ljudje v prvi vrsti skrbijo zase in za svoje družine, splošne zadeve pa so drugotnega pomena. Po drugi strani pa: večja kot je ogroženost naroda, večje je domoljubje; Franjo Malgaj in njegovi borci so dokaz za to. V mirnem času domoljubje nekako drema.

Kako mlade vzgajati v domoljubne državljane?

Koliko bodo mladi vedeli o svoji domovini in na kakšen način ji bodo izkazovali naklonjenost, je odvisno tudi od vzgoje in izobraževanja. Pomemben del socializacije mladih, izoblikovanje domoljubnih in pozitivnih čustev do domovine med mladimi poteka v družini, precejšen del pa tudi v šoli, saj tam mladi preživijo veliko svojega časa. V šolstvu moramo izbirati teme, ki bodo prikazovale zgodovinsko resnico in hkrati promovirale domoljubje. Domovinska vzgoja mladim ne bi smela privzgojiti nekritične in brezpogojne ljubezni do domovine, temveč v njih predvsem spodbujati in sooblikovati občutek odgovornosti za njen demokratični, kulturni in pluralno odprt ter ekološko uravnotežen razvoj.

Domoljubja se ne da »napiflati«, vzbujati bi ga morali posredno, prek stvari, na katere smo v naši zgodovini upravičeno ponosni.

Na Gimnaziji Ravne na Koroškem letos končuje šolanje 70. generacija maturantk in maturantov. Državljsko in domačinsko vzgojo

zagotavljamo na več načinov: s posredovanjem tako imenovanih medpredmetnih vsebin pri slovenščini, zgodovini, geografiji, umetnostni vzgoji ..., pri obveznih predmetih sociologiji, zgodovini, filozofiji ... ter z dejavnostmi in projekti, kulturnimi prireditvami ...

Predvsem pa je pomembno, da je gimnazija odprla luč koroški nicini. Biti maturant Gimnazije Ravne na Koroškem je pomenilo, pomeni in bo pomenilo znanje, ustvarjalnost in človeško zanesljivost. To ne pomeni le, da je posredovala znanje za lažje nadaljevanje študija generacijam Korošcev (več kot 8500 nas je že), vzgajala je tudi kritično misleče in odgovorne posameznike, ki niso bili pripravljene živeti le zase, kot zasebniki, temveč so bili in so pripravljene žrtvovati čas za skupnost in skupno dobro. Vzgojala je posameznike z integriteto, z zavestjo, da so avtonomne, svobodne osebnosti, ki si prizadevajo za ohranjanje svobode duha, kakor tudi za mirno in strpno življenje, kjer ne šteje le individualni uspeh, temveč uspeh celote, kjer šteje solidarnost.

Naj končam z verzi pesnice Neže Maurer. Razmislite in razmišljajte o njih:

*Dom je tam, kjer je ljubezen.
Toliko je hiš in tako malo domov.
Hvala in lepo praznovanje želim.*

Dragomir Benko. V uvodu je orisal usodo mladega Malgaja, njegovo smrt in postavitve spomenika junaku Malgaju na Tolstem vrhu, kot je bilo zapisano v Mladiki leta 1924. V nadaljevanju je spregovoril o mladih, njihovem odnosu do domovine in o domoljubju. Po končani slovesnosti je sledilo družabno srečanje ob pecivu s kmetije Pušenak in koroškem moštu kmetije Mališnik.

Razstava o Malgaju

Vladimir Ovnič

Vpetek, 9. marca 2018, je Koroško domoljubno društvo Franjo Malgaj v prostorih gimnazije Ravne, ki nam vedno nudi gostoljubje, pripravilo redni letni zbor članov društva. Pred začetkom zбора vedno pripravimo krajši kulturni program, letos pa smo se odločili, da si bomo ogledali razstavo o Malgaju.

Že ob 12. uri smo v avli gimnazije Ravne postavili potujočo razstavo o Malgaju, ki jo je pripravila gospa Tatjana Oset iz knjižnice Šentjur. Oddelku četrtošolcev gimnazije

Ravne je predstavila občino Šentjur in življenjsko pot Franja Malgaja. Razstava je bila na gimnaziji še ves naslednji teden, tako da so si jo lahko ogledali tudi drugi razredi pri urah zgodovine.

Popoldne so člani društva zbrano prisluhnili besedam Tatjane Oset, ki je razstavo predstavila tudi njim. Po ogledu razstave je sledil zbor članstva s poročili o delu v preteklem letu, volitvami in programom dela v letu 2018.

Franjo Malgaj, slovenski častnik, pesnik in borec za severno mejo,

ni znan le v Šentjurju, temveč tudi v Ravnah na Koroškem. Šentjurska knjižnica je zato Koroškemu domoljubnemu društvu Franjo Malgaj posodila razstavo, ki prikazuje življenje tega narodno zavednega Slovenca.

Razstava o Franju Malgaju je postavljena v Gimnaziji Ravne na Koroškem, kjer si jo lahko ogledajo tudi srednješolci. Njegovo življenje je ob postavitvi predstavila direktorica Knjižnice Šentjur, Tatjana Oset. Najprej je zbranim dijakom in nato še članom Koroškega domoljubnega društva Franjo Malgaj opisala Malgajevo rojstvo, družino in šolanje. Predstavila ga je tudi kot borca za severno mejo in razložila dejstva o njegovi smrti. Tatjana Oset je povedala še nekaj besed o Šentjurju, saj je to kraj, kjer se je Franjo Malgaj rodil, ter omenila še druge velike Šentjurčane, kot so Anton Martin Slomšek in glasbena dinastija Ipavcev. Gimnazijci so si ogledali tudi kratek film z naslovom Pesem južne železnice, saj je Osetova želela, da dobijo še vtis o Šentjurju, kakršen je danes. Filmček prikaže, kako je zaradi prihoda železnice Šentjur postal pomembnejši in kako se mu je odprlo okno v svet; Franjo Malgaj je bil na južni železnici redni potnik na vlaku.

Laura Grubelnik **Gimnazija Ravne na Koroškem:**

Predstavitev Franja Malgaja je bila zanimiva. Že prej sem vedela nekaj o njem, saj smo se o Malgaju že učili v šoli. Največ so nam povedali o tem, kako se je Franjo Malgaj boril za severno mejo. Tudi filmček o Šentjurju je bil zanimiv. Bil mi je zelo všeč. Mislim, da še nikoli nisem bila v Šentjurju. Po ogledu filma si ga bom mogoče kdaj ogledala.

Lena Knez **Gimnazija Ravne na Koroškem:**

Predavanje o Franju Malgaju je bilo zanimivo, še zlasti za tiste, ki jih zanima zgodovina. Za Franja Malgaja sem slišala že pred današnjim predavanjem, saj smo se o njem malo učili v šoli. Tudi filmček o Šentjurju se mi je zdel zanimiv, ker je dobro posnet. V Šentjurju še nisem bila, tako da sem ta kraj zdaj prvič malo bolje spoznala.

Prlekija ima novo društvo general Maister

dr. Alojz Šteiner

Bolj ko se približuje 100. obletnica konca 1. svetovne vojne in dogodkov, povezanih z Maistrovim letom in njegovimi prizadevanji za ohranitev severnih slovenskih etničnih meja, več je prizadevanj za obeležitev dostojnega spomina na Maistrove sopotnike. Pa tudi prizadevanj za ohranitev vedenja in zavedanja o tem, kdaj in kako so se začele vzpostavljati korenine slovenske države, ki smo jo priborili leta 1991.

V občini Veržej so že dolgo razmišljali, kako obeležiti spomin na dvajset Maistrovih borcev s tega območja, ki so bili v letih 1918 in 1919 pripadniki njegovih vojaških formacij in so soustvarjali zgodovino. Obeležja in spomini na tiste najbolj izpostavljene in pomembne posameznike obstajajo in se ohranjajo, česar pa ni mogoče trditi za tako imenovane male in navadne borce. Poleg zbiranja podatkov in gradiv, aktivnosti občine Veržej za obeleževanje stoletnice je sredi januarja prišlo tudi do iniciativnega sestanka za

organiziranje in ustanovitev Društva general Maister Veržej.

Ustanovitveni zbor novega Društva general Maister Veržej je bil 18. marca 2018. Na njem so izvolili organe društva in sprejeli sklep o sprejemu statutarne pogodbe Zveze društev general Maister in s tem pridružitvi Zvezi kot šestindvajseta članica. Za predsednika društva je bil izvoljen Drago Fras, ki je bil najbolj dejaven tudi v iniciativni skupini in pri zbiranju podatkov ter gradiv o Maistrovih borcih. Pri ustanavljanju društva je pomagalo tudi sosednje Prekmursko društvo general Maister Murska Sobota.

V program dela novega društva za letošnje leto so poleg dokončne registracije društva in pridobitve članov zapisali še odkritje spominske plošče Maistrovim borcem iz občine Veržej na občinski zgradbi in občinsko slovesnost ob dnevu Rudolfa Maistra ter ureditev posebne razstavne vitrine v občinski spominski Kovačičevi sobi. Tudi na promocijo društva

in domoljubnih vrednot, zlasti v osnovni šoli, ter na sodelovanje z drugimi lokalnimi domoljubnimi in veteranskimi organizacijami, niso pozabili.

Naj dodam še, da je vse aktivnosti - od iniciativne skupine do ustanovnega zbora društva - podprl župan občine Stanko Petovar, ki je tudi član novo ustanovljenega upravnega odbora društva.

Podelitev nagrad nagrajencem literarnega natečaja

Lučka Lazarev Šerbec

4. junija 2018 je potekala ob Maistrovi lipi v parku mladih v sklopu ICP Maribor slavnostna podelitev nagrad nagrajencem literarnega natečaja »Domovina je ena in edina«. Natečaj je razpisala OŠ borcev za severno mejo Maribor v sodelovanju z Mestno občino Maribor, Domovinskim društvom generala Rudolfa Maistra, Kadetnico Maribor ter ZDGM Slovenije. Na slovesnosti je bil prisoten tudi podžupan MOM Zdravko Lukšič, nagrajeni učenci pa so prejeli knjigo s posvetilom. Natečaj je bil posvečen proslavitvi 100-letnice ubranitve slovenskih meja pod vodstvom generala Rudolfa Maistra in njegovih soborcev.

Letni občni zbor Prekmurskega društva general Maister Murska Sobota

Domoljubje je in ostaja v ospredju

Irma Benko

Prekmursko društvo general Maister Murska Sobota je po prvem letu delovanja med aktivnejšimi domoljubnimi organizacijami v regiji in v državi. Pridružilo se mu je 57 članov, ki se, eni bolj drugi manj, zavzeto vključujejo v razvejano domoljubno dejavnost društva. Zaživel je tudi delo občinskega odbora Beltinci, ki je v sodelovanju z dokležovskim društvom prijateljev mladine in beltinsko občino pripravil več prireditev.

Na letnem občnem zboru društva, bil je 12. marca 2018 v soboški Zvezdi, je predsednik Marjan Farič med odmevnejšimi aktivnostmi društva izpostavil pobudo za uvedbo izbirnega predmeta Prekmurski jezik in kultura v programe osnovnošolskega in srednješolskega iz-

obraževanja. Med drugim je bila ustanovljena strokovna skupina, ki jo vodi profesor na ljubljanski filozofski fakulteti, dr. Hotimir Tivadar. Cilj je, da bi projekt vsaj delno zaživel v šolskem letu 2019/20 v okviru obeleževanja stote obletnice združitve Prekmurja z matico. Maja lani je bilo na pobudo društva neformalno srečanje več domoljubnih organizacij pri županu Mestne občine Murska Sobota. Kmalu pi srečanju so stekle usklajene aktivnosti in oblikovanje programa obeleževanja stote obletnice združitve Prekmurja z matico. Vodenje iniciativnega odbora so zaupali prvemu predsedniku Republike Slovenije, rojaku Milanu Kučanu. Odbor od lanske jeseni aktivno deluje in je že pripravil konkreten program aktivnosti.

Predsednik je v poročilu izpostavil še iniciativo in sodelovanje društva pri organizaciji in izvedbi lanskoletne regijske proslave ob obletnici združitve v Puconcih, v sodelovanju z območno enoto Zavoda za šolstvo RS izvedbo regijskega strokovnega posveta Prelomni dogodki v dvajsetih letih 20. stoletja za učitelje zgodovine in drugih družboslovnih predmetov v osnovnih in srednjih šolah prav tako v Puconcih ter obisk Porabja, med katerim so se članice in člani društva srečali z dr. Borisom Jesihom, slovenskim generalnim konzulom v Monoštru in vodstvom Zveze Slovencev na Madžarskem. Skupaj so ugotavljali, da slovenska skupnost v Porabju za svoj obstoj nedvomno potrebuje tesnejše in trajnejše stike z organizacijami in društvi, predvsem z geografsko bližjih obmejnih območij Slovenije. Omenil pa je tudi številne druge aktivnosti, med njimi zgljedno sodelovanje z Zvezo društev general Maister in z vsemi drugimi domoljubnimi organizacijami v regiji. Da je sodelovanje v interesu vseh, so s prisotnostjo in aktivnim sodelovanjem v razpravi potrdili: predstavniki regijske zveze borcev NOB, pokrajinskega odbora Zveze veteranov vojne za Slovenijo, regijskega policijskega veteranskega združenja, območnega združenja slovenskih častnikov in Ustanove dr. Šiftarjeva fundacija.

S soglasno potrditvijo vsebinsko pestrega in obsežnega programa dela za leto 2018 so se članice in člani Prekmurskega društva general Maister Murska Sobota zavezali, da bodo v letošnjem letu še aktivnejši. V programu je blizu petdeset najrazličnejših aktivnosti. Nadaljevali bodo z vsemi že utečenimi dejavnostmi, v ospredju pa bodo priprave na obeleževanje 100. obletnice združitve Prekmurja z matico, praznovanje stote obletnice konca prve svetovne vojne ter razna predavanja, posveti in izvedba likovnega natečaja na to temo, konkretizacija projekta Prekmurski jezik in kultura kot izbirni predmet v šolah, obeleževanje spomina na generala Maistra in vrsta drugih aktivnosti.

Predsednik Prekmurskega društva general Maister Murska Sobota je na letnem občnem zboru društva izpostavil najpomembnejše aktivnosti minulega leta in obelodanil bogat program dela za novo programsko leto.

Člani društva in gostje so na zboru v sobi Prekmurske republike v soboški Zvezdi zelo aktivno sodelovali.

Príreditve ob občínskem prazníku v Kamníku v spomín na generala Maístra

Jože Arko

Na predvečer rojstva našega rojaka Rudolfa Maistra, častnega občana, pesnika, predvsem pa borca za severno mejo, so v Kamniku potekale mnoge príreditve, med drugimi tudi odprtje novih prostorov v Maistrovi rojstni hiši, osrednja občínska proslava in Maistrov pohod.

Župan Občine Kamnik Marjan Šarec je na Šutni skupaj z direktorico Medobčínskega muzeja Kamnik mag. Zoro Torkar in avtorico razstave »Oj, ta soldaški boben - Prva vojna iz zasebnih zbirk na Kamniškem« Alenko Juvan odprl nove prostore. Da je lahko Občina Kamnik generalovo rojstno hišo s pomočjo Medobčínskega muzeja Kamnik uredila in spremenila v

razstavni prostor, gre zahvala tudi Nadškofiji Ljubljana in Zavodu za varstvo kulturne dediščine Kranj.

Po tradicionalnem nastopu Mestne godbe Kamnik, ki letos obeležuje 170-letnico delovanja, je sledila proslava s položitvijo venca k spomeniku Rudolfa Maistra. Pri tem so sodelovali: častna enota SV, orkester SV in recitatorji skupine Rudolfi. Zbrane je pozdravil župan Marjan Šarec, osrednji govornik pa je bil poveljnik 1. brigade Slovenske vojske, polkovnik Robert Glavaš.

Sklepno dejanje je bila osrednja slovesnost v Domu kulture Kamnik, kjer je bilo podeljenih šest priznanj Občine Kamnik in županovo posebno priznanje. Župan Marjan Šarec je ob tem poudaril: »Domovina

ni samoumevna, ampak so mnogi zanjo tudi veliko in preveč žrtvovali, da bi jo danes jemali zlahka in na trenutke popolnoma brezbržno. Za nas je velika čast, da smemo praznovati občínski praznik na tako pomemben dan. Rudolf Maister ni zapisan samo v spominu Kamničank in Kamničanov, temveč je pomemben za celotno Slovenijo, kajti njegovo takratno dejanje je bilo izjemnega pomena. Hkrati pa je skorajda edini, ki ne deli, ne razdvaja, temveč mu danes čedalje bolj priznavajo njegove zasluge. In tudi nas uči, kako je treba delovati. S pogumom, z voljo, z odločnostjo, da nič ni nemogoče, če le verjameš, če imaš voljo, potem najdeš tudi pot.«

Foto: Jože Arko

Praznovanje se je končalo s tradicionalnim 13. Maistrovim pohodom, ki ga organizira Društvo general Maister Kamnik. Start in cilj sta bila pri spomeniku generala Rudolfa Maistra, kjer sta zbrane pozdravila

predsednik Društva general Maister Kamnik Ivan Miroslav Sekavčnik in podžupan Matej Slapar. 64 pohodnic in pohodnikov se je odpravilo po poti mimo Maistrove rojstne hiše, Gimnazije in srednje šole

Rudolfa Maistra Kamnik na Stari grad in nazaj v Kamnik. Pohod je vodil Božo Pilej s pomočjo planinskih vodnikov, recitacije pa je izvajal občinski svetnik in član DGM Tone Iskra.

Spodbujajo domoljubje

Jasna Paladin, Gorenjski glas

Vobčinski stavbi so na ogled izbrana likovna in literarna dela 5. nagradnega razpisa veteranskih in domoljubnih organizacij občin Kamnik in Komenda, ki so jih ustvarili osnovnošolci.

Kamnik – Koordinacijski odbor veteranskih in domoljubnih organizacij, ki združuje Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Kamnik - Komenda, Zvezo združenj borcev za vrednote NOB Kamnik, Policijsko veteransko društvo Sever Ljubljana – odbor Kamnik, Zvezo slovenskih častnikov Kamnik - Komenda in Društvo general Maister Kamnik, je skupaj s Foto klubom Kamnik pripravil razstavo likovnih ter literarnih del učencev druge in tretje triade kamniških osnovnih šol, ki so sodelovali na 5. nagradnem razpisu koordinacijskega odbora veteranskih in domoljubnih organizacij. Letos so mladi ustvarjali na temi Moji starši, dedi, babice, sorodniki ... so mi pripovedovali o poti do slovenske samostojnosti in Mali grad – biser kulturne dediščine.

Na razpis so se odzvali učenci Osnovne šole Frana Albrehta Kamnik, Osnovne šole Toma Brejca, Osnovne šole Marije Vere, Osnovne šole Stranje in Osnovne šole Šmartno v Tuhinju, njihova dela – ustvarili so 29 likovnih in 13 literarnih del – pa so ocenjevali dr. Marjeta Humar in Ivanka Učakar ter Dušan Sterle in Alojz Berlec.

»Pred petimi leti smo se v Koordinacijskem odboru veteranskih in domoljubnih organizacij (KOVDO)

skupaj z aktivom ravnateljev osnovnih šol odločili, da vsebine predmetov, ki vsebujejo domoljubje in državljanstvo, dopolnimo z natečajem s področja domoljubja in državljanstva vzgoje za literarna in likovna dela. Ponosen sem, da nam je uspelo izpeljati že pet natečajev, poudarjam pa, da razpis ni tekmovalnega značaja, želimo si predvsem, da bi sodelovalo čim več učencev in učenek. Namen natečaja je, da učenci s svojimi literarnimi in likovnimi deli, s svojimi

razmišljanji spregovorijo o pomenu samostojnosti in neodvisnosti Slovenije, o spoštovanju in razumevanju narodne identitete, kako so ponosni na državne simbole.

Pet let je že doba, ko moramo prevetriti dosedanje uspehe, dosedanje delo pri tem projektu. Vprašajmo se, ali se nismo morda s tem natečajem že izpeli, ali je kaj novega, kaj lahko ponudimo mladim na tem področju? Razmišljamo o tem, da bi natečaj nekoliko nadgradili in udeležence ob koncu šolskega leta nagradili s

strokovno ekskurzijo, obiskom pomnikov osamosvojitvene vojne. Idejo moramo uskladiti še z aktivom ravnateljev osnovnih šol, a prepričan sem, da bomo našli skupni jezik, da bomo dobro sodelovali še naprej in nam bodo tudi v prihodnje pomagali pri ohranjanju vrednot, za katere so se borili naši dedje, babice, očetje in matere pa tudi nekateri izmed nas,« je v svojem nagovoru dejal predsednik KOVDO mag. Zvonko Cvek.

Domoljubje ni privilegij, ampak tudi pravica in dolžnost

Na pomen tovrstnih projektov za mlade je opozoril tudi župan Marjan Šarec. »Domoljubje ni samo privilegij nekaterih, kot imamo danes priložnosti gledati v medijih in še kje. Domoljubje je pravica in dolžnost vsakega od nas. Domoljubje ni nacionalizem. Domoljubje ni zatiranje drugih. Domoljubje ni poviševanje lastnega naroda nad druge. Domoljubje pomeni ljubiti svoj dom in svojo državo. Velikokrat slišimo, da nam manjka enotnosti, da smo med seboj sprti, vendar menim, da ni tako hudo. Prepričan sem, da imamo Slovenci svojo domovino radi, čeprav tudi radi povemo, kaj vse je narobe. Če pomislimo, kaj bi se zgodilo, če bi jo morali znova braniti, sem prepričan, da bi vsi, ki tukaj stojimo, danes to tudi storili. Nekateri še in drugi znova. Zlasti je pomembno, da se mlada generacija včasih zazre tudi v preteklost. Vsaka risba, vsaka slika, vsako literarno delo, ki je ugledalo luč sveta, pa je seveda dobrodošlo za spodbujanje zavesti.«

Najboljši likovni deli sta ustvarila Gregor Sedušak iz 4. razreda OŠ Šmartno v Tuhinju – POŠ Motnik in Anita Boštic iz 8. razreda OŠ Frana Albrehta, najboljši literarni pa Lara Berlec iz 6. razreda OŠ Toma Brejca in Tevž Kruhar iz 9. razreda OŠ Marije Vere.

Razstava bo na ogled do sredine aprila.

Najboljši likovni deli: na levi Anita Boštic, OŠ Frana Albrehta, mentorica Anamarija Erčulj; na desni Gregor Sedušak, OŠ Šmartno PŠ Motnik, mentorica Ana Jelen

Letos najvišje priznanje čebelarjem

Jasna Paladin, Gorenjski glas

Za nami je osrednja slovesnost ob občinskem prazniku, na kateri so bila podeljena občinska priznanja, praznovanje pa je bilo znova priložnost, da se spomnimo na velika dejanja in pogum rojaka, generala in pesnika Rudolfa Maistra.

Župan Kamnika Marjan Šarec je na osrednji slovesnosti podelil šest priznanj Občine Kamnik in posebno

županovo priznanje.

Zlato priznanje so prejeli člani Čebelarkega društva Kamnik za ohranjanje tradicije čebelarstva in izobraževanje, usposabljanje, ozaveščanje ter aktivno sodelovanje na področju čebelarstva. Srebrni priznanji so prejeli Antonija Golob za dolgoletno nesebično delo pri Rdečem križu, Kulturnem dru-

štvu dr. Franceta Steleta, Krajevni skupnosti Tunjice in Sadjarsko-vrtnarskem društvu Tunjice ter člani Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Kamnik - Komen da za širjenje in spodbujanje domoljubja, spoštovanja domovine, njene samostojnosti, neodvisnosti in suverenosti. Bronasta priznanja so prejeli Ivanka Bajde za strokov-

no udejstvovanje pri vzgoji in izobraževanju, nesebično pomoč sočloveku ter za aktivno družbeno delo, Ivan Urh za požrtvovalno delo z mladimi, oblikovanje športnih osebnosti in za dolgotrajno uspešno organizacijo teka k Sv. Primožu, ki veliko pripomore k promociji občine Kamnik po vsej Sloveniji, in člani Turističnega društva Gora sv. Miklavž za izjemen prispevek k ohranjanju kulturne in naravne dediščine, prispevek k razvoju turistične točke na Sv. Miklavžu in turizma v Kamniku ter za prizadevnost, vztrajnost in spodbudo za nadaljnje delo.

Župan je posebno županovo priznanje podelil Zdravstvenemu domu dr. Julija Polca Kamnik za

osemdesetletno delovanje ter uspešno, kakovostno, strokovno in nadstandardno zagotavljanje zdravstvene in preventivne oskrbe vseh občank in občanov občine Kamnik. Podeljena pa so bila tudi priznanja za najboljše literarno in likovno delo letošnjega natečaja Koordinacijskega odbora veteranskih in domoljubnih organizacij občin Kamnik in Komenda. Prejeli so jih: Gregor Sedeljšak, učenec 4. razreda Podružnične šole Motnik pod mentorstvom Ane Jelen, Anita Boštic, učenka 8. razreda Osnovne šole Frana Albrehta Kamnik pod mentorstvom Anamarije Erčulj, Lara Berlec, učenka 6. razreda Osnovne šole Toma Brejca pod mentorstvom Katarine Zore,

in Tevž Kruhar, učenec 9. razreda Osnovne šole Marije Vere pod mentorstvom Maje Drolec.

Letošnje osrednje praznovanje občinskega praznika se je sicer začelo z odprtjem novih prostorov v pritličju rojstne hiše Rudolfa Maistra in promenadnim koncertom Mestne godbe Kamnik pod taktirko Borisa Selka od Šutne do Glavnega trga, nadaljevalo pa s položitvijo venca k spomeniku Rudolfa Maistra. Slavnostni govornik na dogodku, na katerem so sodelovali Častna enota in Orkester Slovenske vojske ter recitatorja Gledališke skupine Rudolfi, je bil poveljnik 1. brigade Slovenske vojske polkovnik Robert Glavaš.

Spominska svečanost ob Maistrovem rojstnem dnevu na Ptujju

Štefan Čelan

V spomin na rojstvo našega generala Maistra smo člani Društva general Maister Ptuj ob njegovem kipu izvedli kratko svečanost s polaganjem cvetja.

Domovinsko društvo general Maister Šentilj

Bruno Jelenko, Domovinsko društvo generala Maistra Šentilj

Domovinsko društvo general Maister Šentilj je v sodelovanju z veteranskimi društvi ob stoletnici bojev za severno mejo izdalo zbornik z naslovom *Borcem za slovensko državo 1918, 1941-1945, 1991*, posvečen odločilnim obdobjem v zgodovini občine Šentilj in želji, da ohranimo spomin na domoljubna dejanja naših prednikov. Avtorji prispevkov so Evgen Barabaš, Srečko Cehnar, Jožef Grah, Bruno Jelenko, Vlado Koren, Vladimir Maher, Valentin Pohorec, Dušan Šrok in Milan Vogrinec. Izdajo zbornika sta omogočili Občina Šentilj in Zveza društev general Maister Ljubljana.

Zbornik v uvodnem prispevku prvega dela z naslovom »Boji za severno mejo 1859–1914« predsta-

*»Kdor živi za narod svoj in hodi po njegovih svetih potih – je mož, ki ga bo gotovo narod upošteval.«
Št. ljlj 9. marca 1919. Rudolf F. Maistergrn“*

!Kdor živi za narod svoj in hodi po njegovih svetih potih – je mož, ki ga bo gotovo narod upošteval.

Št. ljlj 9. marca 1919. Rudolf F. Maistergrn“

Posvetilo generala Rudolfa Maistra šentiljskemu županu Franju Thalerju v njegovi hišni spominski knjigi.

vlja dobo narodnostnih bojev proti ponemčevanju po letu 1859, ko se je šentiljska župnija vključila v novo mariborsko škofijo Antona Martina Slomška in s tem začrtala severno narodnostno mejo. V Šentilju so leta 1910 z vseslovensko pomočjo postavili Slovenski dom.

Drugo poglavje prvega dela prikazuje gibanje za Majniško deklaracijo 1917, ko so se med prvo svetovno vojno tudi kraji naše občine dejavno vključili v gibanje za ustanovitev jugoslovanske države v

avstro-ogrski monarhiji.

Tretje poglavje prvega dela »Boji za severno mejo 1918--1919« govori o bojih generala Rudolfa Maistra in šentiljskih narodnjakov za pravično narodnostno mejo med novima državama, nastalima ob koncu prve svetovne vojne, Republiko Avstrijo in Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Drugi del zbornika z naslovom »Naši kraji v narodnoosvobodilni vojni 1941--1945« govori o okupatorjevem nasilju in odporniškem giba-

nju, ki je kljub težkim razmeram ob nemški narodnostni meji prispevalo k zmagi nad nemškim okupatorjem. V tretjem delu zbornika z naslovom »Šentilj v osamosvojitveni vojni 1991« nosilci obrambe mejnega prehoda v Šentilju prikazujejo spopad z agresorsko Jugoslovansko ljudsko armado, ki ji zaradi zmage pripadnikov milice in teritorialne obrambe ni uspelo zasesti mejnih prehodov na šentiljskem območju, so bili zato edini odprti vso vojno. Zbornik zaključuje podobe Parka spomina, ki ga je ob 25-letnici vojne za Slovenijo 1991 2. julija 2016 postavila Občina Šentilj.

Domovinsko društvo general Maister Šentilj je zbornik predstavilo na začetku tradicionalnega Martinovega pohoda ob dnevu Rudolfa Maistra, ki sta ga v nedeljo, 19. novembra, organizirala Turistično društvo Šentilj v Slovenskih gori-

cah in DDGM Šentilj. Šestdeset pohodnikov domoljubov je popeljal od Šentilja mimo ostankov Rupnikove obrambne linije izpred druge svetovne vojne do spomenika narodnoosvobodilne vojne 1941–1945 na tromeji krajevnih

skupnosti Jarenina, Pesnica in Šentilj v Kaniži, pohod pa se je končal z družabnim srečanjem v domu Lovske družine Jarenina-Pesnica na Vajgnu.

Pridružite se nam na pohodu ob stoletnici bojev za severno mejo!

Cankarjeve Podobe iz sanj – 100 let kasneje

Darja Jan, Domoljubno društvo Franjo Malgaj Šentjur

Ob 100. obletnici konca 1. svetovne vojne in Cankarjevem letu sta Knjižnica Šentjur in Domoljubno društvo Franjo Malgaj Šentjur v Ipavčevem kulturnem centru Šentjur pripravila pogovor z naslovom: Cankarjeve Podobe iz sanj - sto let kasneje. Podobe iz sanj so zadnje Cankarjevo delo, in sicer portret zgodovinske dobe, Slovencev, človeške narave, kakor vse to vidi umirajoči ali pač tisti, ki vidi skozi kožo v samo realnost srca. Ivan Cankar je to knjigo pisal med leti 1914 in 1917. O tem, koliko Cankarjeve podobe še živijo, koliko jih še živimo, sta se spraševala in te podobe opazovala zgodovinar in literarni zgodovinar ddr. Igor Grdina, avtor znanstvenih monografij, raziskovalec ter prevajalec, in dr. Alenka Jovanovski, pesnica in prevajalka.

Zbrane goste je ob začetku večera pozdravila direktorica Knjižnice

Šentjur Tatjana Oset, ki je spomnila, da je bil 9. maj 1945 v Evropi dan zmage nad fašizmom, saj so tega dne v Ljubljano vkorakale enote slovenske partizanske vojske

in osvobodile mesto, 9. maja 1950 pa je francoski zunanji minister Robert Schuman predstavil deklaracijo, v kateri je predlagal ustanovitev evropske skupnosti za premog in

jeklo. To je bil začetek evropskega združevanja oz. današnje Evropske unije. Povedala je tudi, da je letos Leto evropske kulturne dediščine, katerega namen je okrepiti občutek pripadnosti skupnemu evropskemu prostoru. »Poklonili smo se spominu Ivana Cankarja, koncu 1. svetovne vojne in spominu bojov za severno mejo na Koroškem, kjer je svoje življenje izgubil Franjo Malgaj,« je zaključila Osetova.

Dr. Alenka Jovanovski in ddr. Igor Grdina sta pogovor začela z zgodovinskim okvirom, ki je vplival na Cankarjevo analizo človeških src, ki jo je podal v Podobah iz sanj. »To delo je vrh Cankarjevega simbolizma in zato v njem ni avtobiografskih prvin v običajnem smislu,« je povedal ddr. Grdina, »v tem delu vidimo, kaj vse je Cankar doživel, kaj mu je dalo misliti in čutiti.« Razložil je tudi, da je bilo to obdobje, ko je še vedno vladala ostra cenzura, zato bolj direktnega opisovanja tedanjih razmer v tem Cankarjevem delu niti ne gre pričakovati: »Cankar je pisal bolj v smislu občutenj, drugače pa bi težko rekli, da je delo odziv na katerikoli posamični dogodek. Vprašanje je tudi, ali bi Cankar sploh želel napisati kakršnokoli realistično delo.« Ddr. Grdina je še dodal, da je to delo, če ga primerja s Cankarjevim pisanjem neposredno pred tem, kar precej velik korak naprej. Dr. Jovanovski je poudarila, da je v Podobah iz sanj izjemno veliko bolečine in je knjigo na trenutke zato težko brati. S tem se je strinjal tudi Grdina: »Kar piše o Cankarju, da je živel lahkotno, to preprosto ne more držati.«

Kasneje sta se dr. Jovanovski in ddr. Grdina dotaknila tudi cenzure v tistih časih in cenzure Cankarjevih del na splošno. Kot primer je ddr. Grdina izpostavil Cankarjevo Erotiko, ki je bila, kot je povedal, sežgana, ob tretji izdaji pa je škof Jeglič sam omogočil njen izid. Razložil je, da to ni bila prava cenzura. Resnejša cenzura je bila na primer pri Hlapcih. Omenil je tudi, da je bila gledališka cenzura vedno ostrejša

od literarne, saj ima odrsko delo izjemno moč in veliko večjo sugestivnost kot branje. Gledalstvo je neka množica in množica vedno reagira drugače: »Uprizorjenih del so se veliko bolj bali, zato recimo Cankarjevi Hlapci niso mogli biti uprizorjeni, lahko pa so bili natisnjeni.«

Grdina je razkril tudi, da piše knjigo o Cankarju. Za pisanje sta ga motivirala naročilo in nov izziv. Gradiva naj bi bilo toliko, da bi lah-

ko napolnil dvakrat po 800 strani. »Vseeno upam, da nisem odkril nič novega,« se je pošalil ddr. Grdina, »saj se v zgodovini ne sme odkriti nič novega.«

Preostali del večera je dr. Jovanovski popestrila s prebiranjem ključnih odlomkov iz Cankarjevih del, o katerih je nato tekel pogovor. Večer sta dopolnila Nina Grobelšek in Rok Klančnik, ki delujeta v zasedbi Klippa, s predstavitevjo pesmi slovenskih glasbenih skupin.

Ivan CANKAR

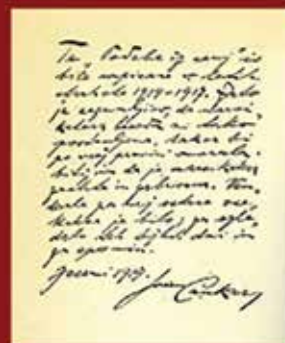
Ivan Cankar
PODOBE IZ
SANJ

ODOBE
IZ
SANJ

IVAN CANKAR
PODOBE IZ SANJ

eKnjižnica

IVAN CANKAR
PODOBE IZ SANJ

Ivan Cankar
PODOBE IZ SANJ

Klasiki

NOVA KNJIŽNICA
L.

Ivan Cankar
PODOBE
IZ SANJ

Beletrina

Pestra paleta dogodkov v počastitev generala Maistra v Mariboru

Letos obeležujemo Maistrovo leto, saj mineva 100 let od bojev za severno mejo. Posebno slovesno bodo obletnico obeležili v Mariboru, kjer že od meseca marca v poklon generalu Maistru poteka vrsta dogodkov. Do novembra se jih bo tako na 14 različnih lokacijah zvrstilo kar 28. Skoznje bodo ustvarjalci programa predstavili Rudolfa Maistra kot pesnika, slikarja, bibliofila in seveda kot generala.

Ob Mestni občini Maribor so izvajalci programa še Domovinsko društvo generala Rudolfa Maistra Maribor, Zveza društev general Maister, Muzej NO Maribor, OŠ borcev za severno mejo, Vojašnica generala Rudolfa Maistra, Umetnostna galerija Maribor, JSKD, ZKD Maribor, Založba Pivec, Aeros, Univerzitetna knjižnica Maribor, Pokrajinski muzej Maribor in Zavod za turizem Maribor - Pohorje.

Dogodki, ki se jih bomo lahko udeležili v naslednjih mesecih, pa bodo naslednji:

Junij:

21. 6. 2018 – Manj znani Maister: poet in bibliofil; Odprtje razstave in glasbeno-literarni performans / Lokacija: razstavišča Univerzitetne knjižnice Maribor, Arkade UKM, izvajalec: UKM

Tradicionalna (21) likovna kolonija »General Maister« / Tema: maistrovo leto / Lokacija: Vojašnica GM Maribor, izvajalec: Vojašnica Generala Maistra

Julij:

26. 7. 2018 – Predstavitve brošure z naslovom: Maistrovi borci se spominjajo – Izvajalec: Društvo generala Maistra Maribor in MOM

September:

21. 9. 2018 – Slovesna podelitev naslova »Slovenska kulturna šola 2018« / Lokacija: Osnovna šola Franceta Prešerna Maribor, izvajalec: JSKD in MOM

26. 9. 2018 – Slavnostna seja v spomin ustanovitve Narodnega sveta za Štajersko v Mariboru / Lokacija: narodni dom Maribor, izvajalec: MOM + Domovinsko društvo generala Rudolfa Maistra Maribor

Oktober:

Druga polovica oktobra, Razstava likovnih del z naslovom »Maister 2018«, Izvajalec: SV/ Lokacija: Vojašnica generala Maistra Maribor (točna lokacija naknadno)

Pričetek natečaja INSTAMAISTER – izbira najboljše fotografije na Instagramu #InstaMaister – Izvajalec Muzej NO Maribor

20. 10. 2018 – Tradicionalni Maistrov pohod na Zavrh / Izvajalec: Domovinsko društvo generala Maistra Maribor, JSKD, ZKD Maribor, Planinsko društvo Planika Maribor, MOM

30. 10. 2018 – Vitrina meseca: Ob stoletnici konca prve svetovne vojne in borbe za severno mejo / Lokacija: Pokrajinski muzej Maribor, izvajalec: Pokrajinski muzej Maribor

November:

16. 11. 2018 – Dan kulturnih društev JSKD in ZKD Maribor z naslovom: »Zbori pojo Maistrove pesmi« / Lokacija: Dvorana Union, izvajalci: zbori in vokalne skupine KUD Rače, pod umetniškim vodstvom Toneta Žuraja

20. 11. 2018 – Otvoritev razstave v Muzeju NO: Na desni ga, na levi ni, pred nami svetli cilj leži / Lokacija: Muzej NO Maribor in center mesta / izvajalec: Muzej NO Maribor

21. 11. 2018 – Tretja sreda (tema – Maister; pogovor s številnimi gosti o Maistru, uporniškem duhu Maribora ipd.) / Lokacija: Muzej NO Maribor / izvajalec: Muzej NO Maribor, Večer, ZRC SAZU

22. 11. 2018 – Osrednja slovesnost MOM / Lokacija: SNG Maribor, izvajalec: MOM + Ministrstvo za kulturo (protkol SLO)

22. 11. 2018 – Manj znani Maister: poet in bibliofil; / Lokacija: Avla, Maistrova knjižnica / izvajalec: UKM

23. 11. 2018 – Manj znani Maister: poet in bibliofil; Pogovor o filmu in ogled dokumentarnega filma o Rudolfu Maistru (Najdaljša Maistrova noč) / Lokacija: Glazerjeva dvorana UKM, izvajalec: UKM

23. 11. 2018 – postroj celotne 72. brigade Slovenske vojske Lokacija: Vojašnica GM Maribor, izvajalec: 72. Brigada Slovenske vojske, program učencev OŠ borcev za severno mejo v sodelovanju z umetnico in program po protokolu SV (*določitev govornikov)

24. 11. 2018 – Maister v Muzeju narodne osvoboditve Maribor (javna vodstva, branje Maistrovih zapisov, koncert) / Lokacija: Muzej NO Maribor / izvajalec: Muzej NO Maribor

30. 11. 2018 – Maister v Muzeju narodne osvoboditve Maribor (javna vodstva, branje Maistrovih zapisov, koncert) / Lokacija: Muzej NO Maribor / izvajalec: Muzej NO Maribor

